

Ս. ԲԱՐԱՏԻՆ

Երկինքներու դուռներուն՝
Հպարտութեամբ մ'ապանով,
Յաւերժութիւն մը ինչպէս
Կը կոթողութիւն միայնակ,
Դրած գլուխդ ակեռ
Ոսկի շեմին աստղերու :

Դուն քաղերայ նահապետ
Մեր աշխարհին ու ցեղին,
Դէզին վրայ ծննդաբեր
Բազմահոլով դարերուն,
Էյն առաջին հրաշալոյս
Մագաղաթին վրայ մութ
Այս աշխարհի պատմութեան,
Քու ըստերէդ ըսկսող :

Արշալոյսը նակասիդ
Կը դնէ քաղն իր ոսկի,
Ու կապոյտն իր աչքերով
Կը խոնարհի միշտ եղի.
Խոժոռ պահնորդ բարձրացած
Սանդուղներէն վեր երկնի
Ի՞նչ կը խօսիս Աստուծոյ :

Կը յիշես՝ դուն մեծ պահնորդ,
Հանգչիլն անուշտ տապանին
Քու գազաթիղ անմասոյց,
Պալաս մ'ինչպէս քափառկոտ
Մարդոց զարմին ընտելալ,
Այն օրերուն ահաւոր :
Յետոյ արեւ ու կապոյտ,
Երբ երկնքին մէջ խաղաղ
Իր վերադարձը կ'ընէր
Աւետաբեր աղանին,
Կսուցին՝ ոտքը կանաչ :

*

Այն օրերուն, ինչպէս կ'ըսէ
 Հէֆեսոն անսոս եւ անանուն.
 Շաղն երկնքին, լոյսն արեւուն,
 Որ կը տեղար զերթ աղամանդ
 Ու մարգարիտ մեր սուրբ հողին,
 Դեռ կը պահէր բարմութիւնն իր
 Աստուածային:

Այն օրերուն, ամէն ինչ իր օրէնքներուն
 Ու բնազդին կը հետեւէր.
 Արծիւն ազատ վար չէր իջներ
 Բարձունքներէն,
 Ոչ ալ առիծ անտառէն դուրս
 Կը խիզախէր.
 Չկար իշխան ու հրպատակ,
 Ու չկար վիշտ,
 Չեղբ անեղբուն էին խառնած
 Մարդն ու Աստուած:

**

Եկան դարեր սեւ ու կարմիր,
 Ու խամրեցին գեղեցկութեան ամէն ժպիտ:
 Շրթներն առին համը մոխրին
 Աստուծոյ անուշ բարիքներէն,
 Մարդոց ոտներն հողին վրայ,
 Ծաղիկներու բաժակին տեղ,
 Կոխոտեցին սիրտեր կարմիր,
 Գանկեր անբաղ:

Այն օրերուն, ինչպէս կ'ըսէ
 Զրոյցն աղուոր անցեալներուն,
 Փէշերուն փոլ Արարատին,
 Աստուածային հօտէն զատուած
 Յեղ մ'անկաւեղանդ,
 Լարեց շարքն իր վրաններուն
 Արեալոյսի շողերուն մէջ,
 Անտառ մ'ինչպէս նոնիներու:

Ժամանակի անհորիզոն
 Ուղիներուն վրայ երկար,

Յեղն այդ հրպարս,
Գեղմին երկաթ ու դալկադէմ,
Բացած հոգին արեւներուն
Իր ապագայ, իբր ապաւէն,
Անուշեց կան իր խարխլած
Երկիններուն ոսկի կաթէն.
Ժողովուրդներն երբ գրացի
Ձէին գիտէր թէ ո՞ր գինին
Կամ հացն ընտրեն իբրեւ թուակ
Կենդանաւար իրենց մահուան:

Յետոյ արցունք թարթիչներուն՝
Քամուած վշտի ողկոյզներէն,
Յեղն այդ սրտով,
Անցաւ սուրէն ու արիւնէն,
Թարմացնելու համար գուցէ
Իր հաւաստին վարդը կապոյտ,
Որուն վրայ ա՛ն կը դողար
Թիթեռն աղուռ երկիններուն:

Օրեր, օրեր արիւններու,
Իբրեւ անձրեւ եւ իբրեւ ցօղ
Իջնող հոդին:
Ձաւկրներուդ աչներուն դէմ
Բայց կը մնար միշտ կենդանի,
Պատկերդ անուշ, լեռ հայրենի,
Մեր գերութեան ու դրժոխին
Վերեն կախուած զերթ այգելոյս:

Քանի՞ անգամ մեր ձեռներուն՝
Փշուեցաւ պողպատը սուր,
Մահն ափին մէջ մըշակներուն.
Մայրերն ի զուր ըսպասեցին
Քաղցր աչներով,
Երդիներուն տակ հայրենի
Ձաւկրներուն իրենց անդարձ:

Բարձրագոյններն անոնց մէջէն,
Աղջամուղջին մէջ նաւելէն,
Անդոհն իրենց վերածեցին աղամանդի,
Բոցերով սուրբ, եղբական:
Որոնց հոգին նրբասաղանդ,

Տերեւներու սօսափիւնէն
Քաղեց համբոյր,
Եւ թռչունի աւաչին մէջ
Լսեց պատգամն աւետարեւ
Գալիֆներուն:

Որոնք տեսան խորն մեռելին
Երազն անմեռ,
Դժոխքներու կենիւներէն իսկ անխորոմ,
Նիարդ նիարդ շինուած հողէն,
Անտառներէն ու ջուրերէն,
Երկիւմներէն մեր աստղաւէն,
Որ ջաներու ծիրանիով
Կը բարձրանար,
Ոսկի ծովէն արեւներու,
Հրաւեն հրգօր հոգիներուն:

Շուփիդ մէջէն կողկողագին,
Ո՛վ մեծ վկան անցեալներու,
Անցան բոլոր,
Շարանն ինչպէս ցնորներու,
Իրենց մահով տառապանքի
Անհուն ուղին լուսաւորող:
Մահաստանին իբրեւ կոթող
Կը մնաս դուն,
Հողէն բրխած իբրեւ բողոք,
Իբրեւ խորհուրդ մը անանուն,
Որ կը նայի յաւերժութեան
Աչքովն անմեռ սերունդներու:

Քեզմէ հեռու, լեռ հայրենի,
Պատկերդ սակայն,
Ըղձանքներով հազարքեղեան,
Տարիներով հոգիիս դէմ
Կը հոծանար,
Իբրեւ ցեղի մը դարաւոր
Ճիգը հզօր,
Իբրեւ սարսուռը երազին
Եղեմներուն մեր ոսկեօղ:

Ու օր մը երբ զերթ ուխտաւոր,
 Հոգիս քած հազարներու
 Այն անպարփակ,
 Զոյգ ձեռներով սիրսս բռնած,
 Համակ կարօս, համակ երազ,
 Ոսփող եկայ հպարտօրէն,
 Ինձ կը բուէր թէ կը տեսնեմ
 Մին մեր երկրի հսկաներէն
 Առասպելեան,
 Ծունկի եկած դաշին վրայ
 Արարտեան,
 Գլուխն անգայտ միջոցն ի վեր
 Բարձունքներու,
 Որ զայրոյթին մէջն իր կրակ,
 Կապոյտներուն կողմ եր խրեւ
 Նեւն իր ժահրոս:

Յետոյ պարտուած իր հիգին մէջ
 Քար է կտրեւ.
 Ու հիմա լուռ,
 Անդրաշխարհեան խոկումներով
 Կըստասէ միտք դեռ անվրնաս,
 Երկինքներու ներողութեան
 Ու հրաշին,
 Նման ցեղին իր դարաւոր,
 Որ իր հակիսին թագ մը ինչպէս
 Կը կրէ դեռ,
 Վկայութիւնն անցեալներուն
 Բոսորագեղ:

Երկինքներուն դէմ խորհակուած
 Իր աղեղին թելն է Արաքս,
 Իսկ նեւն այսօր քանի՜ դարէ,
 Հըզօր քափով, կ'որոնեն դեռ
 Որդիներն իր,
 Երկրէ երկիր ու լեռնէ լեռ,
 Անոր ուժով շինելու նոր
 Նեւ ու աղեղ,
 Պայքարին մէջ վաղուան անեղ:

ԵՂԻՎԱՐԴ